

УДК 339.924(477:4)-047.44
JEL F15, F02, P48

ПРО АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЦЕСУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ

Василь Зеленко¹, Марія Хоманська²

Національний університет «Львівська політехніка»,
79013, м. Львів, вул. вул. Степана Бандери, 28а

¹e-mail: vasylzelenko@gmail.com; vasyl.a.zelenko@lpnu.ua; ORCID: 0000-0002-7073-3635
²e-mail: mariia.khomanska.ua.2022@lpnu.ua; ORCID: 0009-0001-6650-1612

Анотація. Метою статті є визначення актуальних викликів та економічних перспектив євроінтеграції України в умовах сучасної геополітичної турбулентності. Розглянуто актуальні виклики та економічні перспективи європейської інтеграції України в умовах сучасних геополітичних змін. Особливу увагу зосереджено на впливі повномасштабної агресії росії, трансформації глобальних торговельних відносин та труднощах у гармонізації законодавства України з *acquis communautaire*. Для дослідження використано системний, компаративний та інституціональний підходи, що дають змогу оцінити ключові ризики та потенційні економічні вигоди від майбутнього членства України в Європейському Союзі (ЄС). У роботі визначено шляхи підвищення ефективності євроінтеграційного процесу на основі аналізу макроекономічних показників, структури зовнішньої торгівлі та практик країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ).

Ключові слова: євроінтеграція, угода про асоціацію з ЄС, гармонізація законодавства, економічна безпека, російська агресія, зовнішня торгівля, інвестиції, Україна, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Сучасні геополітичні трансформації, зокрема повномасштабна агресія РФ проти України, суттєво змінили контекст європейської інтеграції. Європейський вибір став екзистенційною потребою, а інтеграція – інструментом виживання, безпеки й розвитку. Попри прогрес у гармонізації законодавства, участі в програмах ЄС та адаптації торговельної політики, глибокі виклики ускладнюють входження до внутрішнього ринку ЄС.

У науковому дискурсі проблема євроінтеграції України активно досліджується в контексті політичної асоціації, економічного партнерства та безпекового співробітництва. Однак об'єктивні зміни після 2022 року – втрата людського капіталу, масштабна міграція, руйнування виробничих ланцюгів та зростання залежності від зовнішньої фінансової допомоги вимагають переосмислення інтеграційної парадигми. Також недостатньо

уваги приділяється взаємозв'язку між макроекономічною стабільністю та готовністю до повноцінного членства в ЄС у середньостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Широкий спектр питань, пов'язаних з викликами та економічними перспективами євроінтеграції України, розглядається у працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Зокрема, Хом'як Л. та Якимів І. У [15] досліджують виклики євроінтеграції для макроекономічної політики; Андрюніна Д. вивчає досвід Польщі щодо вступу до ЄС в контексті рекомендацій для України [23]; Зайцева З. та Ротар Н. У [24] аналізують процес європейської інтеграції Румунії; Павленко І. свої дослідження присвячує інституційній спроможності органів державної влади у процесі європейської інтеграції України [28]. Також у працях Білокіної І. [18] розкриваються перспективи розвитку зеленої економіки задля успішного післявоєнного відновлення країни. Відтак, Мигаль М. у [17] досліджує участь України у програмах МВФ та «EU's Ukraine Facility». Колектив дослідників під науковим керівництвом В. Юрчишина роблять ґрунтовний аналіз геополітичних та геоекономічних змін України, сформованих під впливом російської агресії.

Енджеллуше Моріна вивчає діяльність Європейської ради з міжнародних відносин. Також, ґрунтовні аналітичні огляди та дослідження процесів євроінтеграції представлені на офіційних ресурсах наднаціональних органів ЄС.

Метою статті є визначення актуальних викликів та економічних перспектив євроінтеграції України в умовах сучасної геополітичної турбулентності.

Для досягнення поставленої мети визначені такі завдання:

- проаналізувати геополітичні чинники, які визначають євроінтеграційний курс України;
- окреслити ключові виклики на шляху адаптації України до стандартів ЄС;
- визначити потенційні економічні вигоди для України від членства в ЄС;
- дослідити досвід країн Центрально-Східної Європи;
- сформулювати висновки та рекомендації для підвищення ефективності євроінтеграції України в умовах воєнного стану.

Методологічною основою дослідження є поєднання системного підходу до аналізу зовнішніх і внутрішніх чинників інтеграції, інституційного аналізу європейських стандартів та порівняльного аналізу трансформаційного досвіду країн-членів ЄС. Стаття базується на статистичних даних за 2020–2024 роки, аналітичних звітах Єврокомісії, міжнародних економічних організацій та українських експертно-аналітичних центрів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне геополітичне середовище, в якому відбувається євроінтеграція України, кардинально змінилося з лютого 2022 року – початку повномасштабного вторгнення російської федерації. Ця подія стала переломним моментом не лише для України, а й для всієї системи міжнародних відносин у Європі. Війна змінила безпекові реалії та саму природу інтеграційних процесів у Східній Європі. Для України шлях до ЄС перетворився з політико-економічного проєкту на стратегію виживання, модернізації та відновлення. Водночас ЄС переглянув свою зовнішню політику, активізувавши підтримку країн-кандидатів, для яких інтеграція стала інструментом стабілізації [1].

Серед основних глобальних факторів, які впливають на євроінтеграцію України, можна виокремити такі:

- російська агресія стала каталізатором євроінтеграції України; ЄС розглядає її вступ як стратегічну відповідь на вторгнення.
- Єврокомісія підтвердила виконання Україною 7 критеріїв; переговори про вступ можуть початися у другій половині 2025 року. Створено фінансовий інструмент Ukraine Facility (€ 50 млрд).
- поглиблюється безпекова інтеграція: участь у PESCO, EUMAM, укладення двосторонніх безпекових угод.
- ЄС посилює підтримку України на тлі нестабільності зовнішньої політики США та інших глобальних криз.
- попри посилення правих популістів, курс ЄС на інтеграцію України зберігається; прогнози виборів 2025 року у ключових країнах здебільшого позитивні.

У новому геополітичному контексті Україна стала не лише кандидатом на членство в ЄС, а й ключовим гравцем у забезпеченні безпеки східного флангу Євросоюзу. Її стратегічне значення зросло, що підтверджується активізацією євроінтеграційного діалогу, наданням статусу кандидата у 2022 році та початком оцінки готовності до переговорів.

Міжнародна система відносин переосмислює пріоритети через нові виклики. Традиційна багатостороння дипломатія втрачає ефективність, натомість зростає роль регіональних союзів, де важливі не лише економіка, а й політика, безпека та цінності. У цьому контексті розширення ЄС стає інструментом стабілізації та зміцнення європейської ідентичності, з особливою увагою до України, Молдови та Західних Балкан [2].

Глобальні економічні трансформації також впливають на євроінтеграційний шлях України. Перебудова ланцюгів постачання, енергетична криза та фінансова нестабільність ускладнюють умови розвитку. Економіка продовжує адаптуватися до війни та руйнувань. У 2022 році номінальний ВВП становив 5,19 трлн грн, реальний – 3,87 трлн грн, що означає спад на 25,5% – найглибший за час незалежності. У 2023 році відбулося часткове відновлення: номінальний ВВП зріс до 6,54 трлн грн, реальний – до 5,52 трлн грн. Розрив між ними скоротився до 15,6%, що свідчить про зростання економічної активності в умовах поступової адаптації. У 2024 році позитивна економічна динаміка зберігалась, хоч і дещо сповільнилася: номінальний ВВП досяг 7,66 трлн грн, а реальний – 6,82 трлн грн, що свідчить про скорочення розриву до 10,9%. Це означає поступове відновлення економіки, незважаючи на війну та структурні проблеми. Зростання зумовлене відновленням логістики, зростанням внутрішнього попиту та активністю бізнесу, який адаптується до нових умов [3].

Україна зазнала значних економічних змін: скорочення промисловості, втрата підприємств на окупованих територіях і падіння експорту. У 2023 році експорт зменшився до 19,4 млрд дол., імпорт зріс на 20% – до 30,4 млрд, що призвело до глибокого дефіциту торгівлі. Покриття імпорту експортом впало до критичних 72%,

вказуючи на залежність від зовнішньої підтримки. Експорт залишається аграрно орієнтованим – понад 60% припадає на сільгосппродукцію та продовольство (рис. 1) [6].

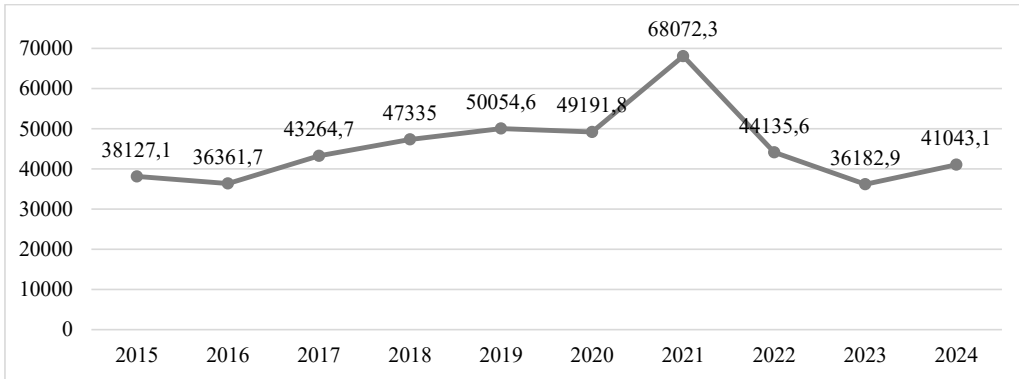

Рис. 1. Експорт товарів з України у 2015–2024 рр., млн дол. США
Джерело: [4]

Це, з одного боку, свідчить про потужний аграрний потенціал, але з іншого – вказує на сировинну залежність, яка уповільнює перехід до економіки з високою доданою вартістю. У цьому контексті перспективним напрямом розвитку є цифрова трансформація та відновлення промислового потенціалу.

Поряд з економічними викликами Україна стикається і з політичними та інституційними. Важливою зміною стало впровадження ЄС моделі «поступової інтеграції», що дозволяє країнам-кандидатам долучатися до окремих програм і політик ще до вступу. У цьому новому європейському наративі «інклюзивної Європи» Україна вже бере участь у спільних ініціативах у сфері внутрішнього ринку, цифровізації, зеленої трансформації, транспорту та енергетики, наукового співробітництва [5, 7].

Однак разом із новими можливостями інтеграція з ЄС супроводжується низкою серйозних викликів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Однією з ключових перепон залишається макроекономічна нестабільність. Висока інфляція – понад 26% у 2022 році, двозначні показники у 2023-му та зростання до 12% у 2024-му – свідчать про стійкий ціновий тиск. Девальвація гривні, зростання державного боргу до понад 90% ВВП у 2022–2023 роках та його утримання на рівні 87,9% у 2024-му, а також дефіцит бюджету на рівні 17,7% ВВП суттєво обмежують спроможність держави впроваджувати системні реформи [8, 9, 10, 11].

Навіть базова адаптація до стандартів ЄС у таких галузях, як довікілья, енергетика чи транспорт, вимагає значного зовнішнього фінансування, що робить інтеграційний процес чутливим до політичної динаміки у країнах-партнерах.

Енергетична безпека постає як окрема критична проблема. Після атак на енергетичну інфраструктуру відбулось приєднання України до енергосистеми ENTSO-E у 2022 році. Однак, повноцінна синхронізація потребує не лише технічної, а й законодавчої гармонізації, що в умовах воєнного стану реалізується повільно та фрагментарно [12].

З початку 2024 року в Україні загострилася криза на ринку праці, що проявляється у дефіциті кадрів. Основні причини – масова міграція економічно активного населення (понад 5,2 млн біженців наприкінці 2024 року); масштабна мобілізація та втрати серед чоловіків; вихід з ринку праці тих, хто уникає мобілізації; невідповідність між вакансіями та очікуваннями шукачів; слабкий розвиток програм інтеграції осіб з інвалідністю. Це скорочує трудові ресурси та загрожує втратою людського капіталу – основи сталого розвитку та інновацій [13].

Складною і водночас надзвичайно важливою є сфера адаптації українського законодавства до права ЄС (*Acquis communautaire*). Станом на кінець 2024 року Україна імплементувала близько 35% від необхідного обсягу європейського права, при цьому найменш прогресивними залишаються сфери транспорту та екології, попри певний поступ в енергетиці та охороні здоров'я [32].

Додаткові бар'єри створює внутрішньополітична турбулентність і суспільна втома від реформ. Хоча понад 85% громадян, за даними соціологів, підтримують європейський вектор, рівень обізнаності щодо необхідних трансформацій залишається обмеженим. Це може створювати соціальний спротив у разі запровадження непопулярних, але необхідних змін, наприклад, у сфері тарифної політики, ринку праці чи освіти [14].

Неефективне використання міжнародної допомоги залишається проблемою. Попри рекордну підтримку від МВФ, ЄС, ЄБРР, США та інших донорів, кошти часто витрачаються нерационально через бюрократію, дублювання функцій і відсутність стратегії. За даними Transformans, розрив між очікуваннями донорів і реальними потребами України знижує ефективність допомоги та довіру [15].

Сучасна геополітична ситуація створює унікальне поєднання можливостей і викликів для України. З одного боку, підтримка ЄС є безпрецедентною у фінансовому та політичному вимірі, з іншого – економічна вразливість, виклики в безпеці, інституційні проблеми та демографічні зміни створюють серйозні бар'єри на шляху до членства [16].

У сучасних умовах, попри численні внутрішні та зовнішні виклики, процес європейської інтеграції України відкриває перед національною економікою низку нових можливостей:

- євроінтеграція України відкриває доступ до єдиного європейського ринку;
- поглиблена зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) з ЄС сприяла зростанню експорту;
- зростання обсягів прямих іноземних інвестицій з ЄС ;
- впровадження Європейського зеленого курсу;
- участь у програмі «Цифрова Європа».

Європейський вектор – це не лише політичний вибір, а й економічний шлях до доступу на ринок ЄС із 450 млн споживачів і понад 14 трлн євро ВВП. Інтеграція відкриває можливості для зростання експорту, інвестицій, модернізації виробництва та ефективнішого управління.

Перші результати євроінтеграції вже помітні у зовнішній торгівлі: ПВЗВТ відкрила нові експортні можливості. Експорт до ЄС зріс з 17,6 млрд дол. у 2020 році до 23,3 млрд у 2021-му. Попри війну, зберігається позитивна динаміка – у 2025 році очікується зростання до 26–27 млрд дол. завдяки відновленню логістики та зростанню

попиту на аграрну й металургійну продукцію. Це свідчить про стійкість і адаптивність українського експорту [17].

Активізація інвестиційної діяльності, зокрема через залучення прямих іноземних інвестицій з ЄС, є важливим джерелом трансформації української економіки. У 2021 році обсяг ПІІ з ЄС склав 31,6 млрд доларів, що становило понад 78% усіх інвестицій в Україну. У 2022 році, через ескалацію воєнних дій, цей показник знизився до \$5,7 млрд, але вже у 2023 році він зріс до \$8,8 млрд. Основні напрямки інвестування у 2025 році – логістика, аграрна сфера, цифрові послуги та енергетична інфраструктура. Очікуваний обсяг інвестицій на 2025 рік може скласти 10–11 млрд доларів, що дещо нижче за попередні оцінки для 2024 року [2, 16].

Зниження міжнародної підтримки, зокрема з боку США, частково пояснює спад інвестицій. Водночас нова угода про співпрацю у сфері корисних копалин з США відкриває перспективи для їх зростання. Підтримка з боку ЄС через механізм Ukraine Facility, продовження інвестиційного страхування та поступове відновлення економіки сприяють збереженню інтересу приватного сектору. Таким чином, євроінтеграція виступає не лише політичним маркером, а й ефективним інструментом відновлення та поживлення економічної активності.

Адаптація до принципів Європейського зеленого курсу є критично важливою для євроінтеграції України. Запровадження СВАМ (вуглецевий транскордонний податок ЄС) з 2026 року вплине на експортерів, вимагаючи декарбонізації виробництва та дотримання екологічних стандартів. Щоб зберегти конкурентно-спроможність, необхідна модернізація підприємств, зниження енергоємності ВВП та розвиток відновлюваної енергетики. Частка «зеленої» енергетики в українському енергобалансі зросла з 8,2% у 2020 р. до 9,6% у 2021 р., але через війну знизилася до 7,1% у 2022 р. Проте в 2023 р. цей показник зріс до 8,7%. До 2030 р. планується збільшення частки відновлюваної енергії до 25%, що дозволить створити нові робочі місця та інтегрувати Україну в європейський енергетичний ринок [18].

Євроінтеграція стимулює цифрову трансформацію України. Участь у програмі «Цифрова Європа» відкриває доступ до фінансування в 6 млрд євро для проєктів у сфері хмарних технологій, кібербезпеки, цифрових навичок і Е-урядування. Частка цифрової економіки у ВВП зросла з 5,2% у 2022 році до близько 6% у 2024-му, що підтверджує стійке зростання сектору попри війну [3, 20, 21]. Прогрес став можливим завдяки зусиллям Мінцифри, підтримці ЄС (зокрема через EU4DigitalUA) та розвитку ІТ-сектору, який у 2022 році приніс \$7,97 млрд і 5% ВВП. До 2030 року планують підняти частку до 10%, сформувавши сильний інноваційний сектор.

Досвід країн Центрально-Східної Європи, зокрема Польщі, Румунії та Словаччини, є цінним для України. Шлях до ЄС для країн ЦСЄ не був позбавлений труднощів. Потреба в гармонізації законодавства, боротьбі з корупцією та реформуванні судової влади залишалась актуальною навіть після вступу до Євросоюзу. Польща, вступивши до ЄС у 2004 році, провела реформи й залучила понад 170 млрд євро з фондів ЄС, що сприяло зростанню ВВП на одну особу з 49% до 77% середньоевропейського рівня та зниженню безробіття з 19,5% до менш ніж

3%. Це підтверджує, що підготовка до вступу та ефективне використання підтримки дають суттєві результати [22].

Румунія проходила спеціальні механізми контролю за реформами (СVM), а Польща стикалася з обмеженнями доступу до фондів ЄС через суперечки щодо верховенства права. Ці приклади підтверджують, що навіть після приєднання до ЄС країни залишаються під довготривалим наглядом. Врахування цих прикладів є критично важливим для національної стратегії європейської інтеграції України.

Польща є прикладом успішної інтеграції до ЄС із високою адаптивністю до європейських стандартів. Після вступу в 2004 році вона провела глибокі інституційні зміни та ефективно використала фінансування з європейських структурних фондів та фонду гуртування. З 2004 по 2020 рік країна отримала понад €170 млрд з бюджету ЄС, що сприяло модернізації інфраструктури, розвитку МСП та аграрного сектору. ВВП на одну особу зріс з 49% від середнього по ЄС у 2004 році до 77% у 2023-му. Рівень безробіття знизився з 19,5% до менш ніж 3%, а частка ЄС у польському експорті досягла понад 76% у 2023 році [23].

Румунія приєдналася до ЄС у 2007 р., попри серйозні проблеми в управлінні, судовій системі та високий рівень корупції. Виконання умов вступу, підтримка громадянського суспільства та участь у програмах ЄС сприяли стабілізації та поступу. ВВП на одну особу зріс з 39% до 74% середнього рівня ЄС (2007–2023), а експорт до ЄС – з €24 до понад €80 млрд. Це показує, що успіх залежить як від зовнішньої підтримки, так і від внутрішньої політичної волі та співпраці [24, 25].

Словаччина, вступивши до ЄС у 2004 р., базувала трансформацію на відкритості до інвестицій та активній індустріальній політиці. У 2009 році вона приєдналася до єврозони, що забезпечило стабільність і залучення транснаціональних корпорацій. ВВП на душу населення зріс із 57% до 78% середнього рівня ЄС (2004–2023). Автомобільна промисловість стала світовим лідером за виробництвом на душу населення – понад 180 авто на 1000 мешканців. Успіх став можливим завдяки євроінтеграції, розвитку кластерів і податковим стимулам для інвесторів [26].

Країни ЄС стикалися з викликами, схожими на українські: гармонізація законодавства з правом ЄС, боротьба з корупцією, судові реформи та верховенство права. Багато реформ відбувалися під тиском Єврокомісії через умовність фінансування. Наприклад, у Румунії 2010–2015 рр. діяла система моніторингу правосуддя (СVM), а Польща у 2020-х втратила частковий доступ до фондів через суперечки щодо судової незалежності. Це показує, що навіть після вступу країни зобов'язані дотримуватися принципів ЄС [22].

Для України досвід інших країн означає, що успіх євроінтеграції залежить від здатності держави не лише декларувати бажання змін, а й послідовно впроваджувати реформи, залучаючи до цього процесу громадянське суспільство, місцеве самоврядування, бізнес і наукову спільноту.

Шлях України до ЄС є не лише викликом, а й унікальною можливістю, що вимагає глибокої модернізації всіх сфер суспільного життя – економіки, інституцій, екології та цифрових технологій. Він відкриває перспективи для створення нової моделі розвитку, інноваційної та сталої, інтегрованої в європейську та глобальну економіку [27].

Порівнюючи досвід інших країн з українською ситуацією, можна виділити кілька ключових висновків: швидкість і глибина реформ залежать від політичної волі та стабільного управління; доступ до фінансових ресурсів ЄС можливий лише за умови виконання зобов'язань і ефективного адміністрування коштів за європейськими стандартами; успішна інтеграція вимагає активної участі громадянського суспільства, місцевих громад і бізнесу у трансформації.

Європейська інтеграція для України – це не лише політичний вибір, а інструмент модернізації. Важливо не просто переймати найкращі практики, а й уникати помилок, як-от надмірна централізація чи залежність від зовнішнього тиску. Лише адаптація інтеграційної моделі до національних умов дозволить створити ефективні інституції для поступу до членства в ЄС [28].

Успішна європейська інтеграція України потребує чіткого стратегічного бачення, політичної згуртованості та скоординованих дій на всіх рівнях. Узгодженість рішень, прозорість і орієнтація на довгострокові цілі є основою трансформацій, а належне інституційне забезпечення – ключовим фактором у подоланні багатовекторних викликів.

Належне інституційне забезпечення є ключем до ефективного просування України на шляху європейської інтеграції. Успішне впровадження реформ і адаптація до стандартів ЄС потребують не лише політичної волі, а й спроможної системи публічного управління, здатної забезпечити стабільність, послідовність і результативність у прийнятті рішень.

Інституційне забезпечення євроінтеграції охоплює не лише наявність профільних органів, а й якість їх роботи – чіткий розподіл повноважень, координацію між гілками влади, кадровий потенціал, інституційну пам'ять і здатність до адаптації. Це потребує системного підходу: модернізації публічного управління, безперервного навчання, цифровізації та відкритості до зовнішньої експертизи [29].

Важливим фактором інституційної ефективності є кадровий потенціал. Сформувати спроможну адміністрацію можна через постійне підвищення кваліфікації держслужбовців – сучасні навчальні програми, міжнародні стажування та обміни з ЄС. Водночас потрібна сталість і професіоналізм команд євроінтеграції, адже надмірна ротація кадрових кадрів заважає накопиченню досвіду [30].

Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для підвищення інституційної спроможності. Електронне врядування, автоматизація процедур і прозорість рішень підвищують ефективність, знижують корупцію та зміцнюють довіру громадян. Водночас цифрова трансформація потребує інвестицій у кібербезпеку, захист даних і підвищення цифрової грамотності працівників.

Інституційна спроможність є не тільки технічною здатністю впровадження політик, а й складником культури публічного управління, оскільки вона формує фундамент для здійснення стратегічних цілей, зокрема – інтеграція з ЄС.

Як було сказано вище, для ефективнішої євроінтеграції Україні варто адаптувати досвід країн ЦСЄ. По-перше, слід створити координаційну платформу за участі міністерств, парламенту, громадськості, бізнесу та експертів для узгодження пріоритетів і посилення комунікації. По-друге, необхідно зміцнити спроможність держустанов у сфері адаптації законодавства – через навчання, стажування, участь експертів ЄС і

цифровізацію (на сьогодні вже запроваджено профільні посади та відділи). По-третє, слід активізувати співпрацю з інституціями ЄС: участь у програмах Єврокомісії, Європарламенту та агентств допоможе адаптуватися до стандартів і підтвердити готовність до членства.

Також важливо системно інформувати громадян про переваги та виклики євроінтеграції. Це сприятиме зростанню довіри до інституцій і стимулюватиме реформи [31].

Особливу роль у євроінтеграції відіграють місцеві громади, які реалізують політики ЄС у сферах інфраструктури, енергоефективності, освіти, медицини та розвитку. Для ефективних змін їм потрібні більше ресурсів і професійна підтримка.

Інституційна сталість, стратегічне планування та доступ до ресурсів не є автоматичними – це наслідок узгоджених рішень та виконання зобов'язань. Україна має шанс, але потребує чіткого бачення, нової моделі управління, а також інклюзивної взаємодії з партнерами [28].

У таблиці 1 наведено основні виклики та можливості євроінтеграції України в сучасних геополітичних умовах. Вона ілюструє, як бар'єри можуть стати точками зростання за умови стратегічного бачення, політичної волі та співпраці з ЄС.

Під час війни європейська інтеграція стала для України не лише стратегічною метою, а й питанням виживання та розвитку. В подальшому, вона має стати не лише зовнішньополітичним курсом, а й основою для глибоких внутрішніх перетворень, що призведе до створення сучасної, сильної та відкритої України, здатної не лише стати частиною ЄС, а й зробити вагомий внесок у його розвиток.

Таблиця 1

Ключові напрямки викликів і можливостей євроінтеграції

Категорія	Ключові виклики	Потенційні можливості
Економіка	Висока інфляція, дефіцит бюджету, залежність від зовнішнього фінансування	Зростання експорту, ПІІ, доступ до внутрішнього ринку ЄС
Енергетика	Руйнування інфраструктури, енергетична нестабільність	Синхронізація з ENTSO-E, зелена трансформація
Інституції	Недостатня імплементація <i>acquis</i> , слабка координація	Підвищення спроможності, створення європейського управління
Соціальна сфера	Міграція, втрата людського капіталу	Повернення фахівців, розвиток освіти й цифрових навичок
Міжнародна допомога	Бюрократія, низька ефективність використання коштів	Механізми стратегічної реконструкції та модернізації
Інновації та цифровізація	Недостатня інформованість, брак фахівців	Участь у програмах ЄС, ІТ-експорт, цифрові послуги

Джерело сформовано на основі: [31]

Висновки. На сучасному етапі європейська інтеграція України набула не лише політичного, а й глибокого екзистенційного значення. Вона стала ключовим фактором для захисту, відновлення та модернізації країни. У статті визначено значущі виклики, спричинені війною, макроекономічною нестабільністю, демографічними втратами та необхідністю в інституційній трансформації. Сформульовано перспективи, що включають доступ до внутрішнього ринку ЄС, притік інвестицій, інтеграцію з енергетичними мережами ENTSO-E та участь у програмах «Зелений курс» і «Цифрова Європа». Особливу увагу приділено досвіду країн Центрально-Східної Європи, зокрема – критичну важливість інституційної спроможності, ефективного стратегічного управління та тісної співпраці з громадянським суспільством.

Для успішної євроінтеграції України необхідно не лише адаптувати *acquis communautaire*, але й створити внутрішні умови для повноцінної реалізації європейських можливостей (прозоре управління, політичну згуртованість, розвиток професійних людських ресурсів). Відтак, європейський курс України залишається досяжним і перспективним за умови скоординованих, рішучих та систематичних дій на державному рівні. Важливим аспектом у цьому контексті є розробка ефективної моделі антикризового публічного управління. В умовах стабільних зовнішніх загроз і внутрішніх проблем слід не лише орієнтуватися на впровадження стандартів ЄС, але й забезпечувати стійкість місцевих соціально-економічних систем. Сукупність цих зусиль здатна створити необхідні передумови для успішної інтеграції України до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Актуальні трансформації у сфері публічної політики: національний та міжнародний вимір / за ред. Ю. Саєнка, О. Литвиненка. Київ : Центр Разумкова, 2022. 304 с. URL: <https://surl.li/thugnw>.
2. Геополітичні та гео економічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі. Київ : Центр економічного відновлення, 2022. 68 с. URL: <https://surl1.cc/crrcwwd>.
3. Валовий внутрішній продукт (2002–2024). *Мінфін*. URL: <https://surl.li/ooouua>
4. Експорт товарів суб'єктами господарювання за кількістю найманих працівників за видами економічної діяльності. *Держстат України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/et_knp_reg/arh_et_knp_u.html.
5. Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи. Інститут післядипломної освіти КНУ ім. Тараса Шевченка, 2024. URL: <https://surl.li/qfonhv>.
6. Іван Ус. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://surl.lt/lxojl>.
7. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://surl.lu/zkxxba>.
8. Огляд інфляції. Зміни споживчих цін. Міністерство економіки України. URL: <https://surl1.cc/vnimuk>
9. Індекс інфляції (2000–2025). *Мінфін*. URL: <https://surl.li/zofhda>.
10. Держборг України сягнув 92% ВВП – Forbes. *Мінфін – все про фінанси: новини, курси валют, банки*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2025/01/09/143169705/>.

11. Виконання державного бюджету України. Мінфін. URL: <https://surl.li/ntmssk>
12. Енергетична стратегія України на період до 2035 року. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://surl.li/kkbtmw>.
13. Скільки українців залишилося за кордоном і хто повернеться: нове дослідження. UA DIASPORA NEWS. URL: <https://surl.li/ywdzrz>.
14. Дорожня карта євроінтеграції: адаптація *acquis communautaire* (Мін'юст, 2023). URL: <https://thedigital.gov.ua/projects/yevrointegraciya/roadmap>.
15. Хом'як Л., Якимів І. Європейська інтеграція України: виклики для макроекономічної політики. *Journal of European Economy*. 2023. № 1. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/%20ukjee/article/view/1553/0>
16. Engjellushe Morina. European Council on Foreign Relations (ECFR). *Stumbling blocs: Why the EU's future security depends on successful enlargement*. 2025. URL: <https://surl.li/xtkqjj>.
17. Mygal M. The EU's Ukraine Facility and the IMF programme: Monitoring Ukraine's implementation of indicators and structural benchmarks. Інститут аналітики та адвокації, 2024. URL: <https://surl.li/ngvlba>.
18. Білокінна І. Зелена економіка як вимога часу та основа успішного післявоєнного відновлення країни. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2023. №2 (316). С. 79–88. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-12>
19. Ukrainian women's startups drive tech sector resilience, offer economic recovery hope. *Reuters*. URL: <https://surl.li/qfzyus>.
20. Цифрова трансформація економіки України: березень 2025 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://surl.li/nwvbye>.
21. The Digital Europe Programme. EU4Digital. URL: <https://surl.lu/nzqplo>.
22. Досвід країн-кандидатів на членство в ЄС: управління євроінтеграцією та розвиток інституційної спроможності. Київ : Національне агентство України з питань державної служби, 2023. 84 с. URL: <https://surl.li/bhesat>.
23. Michalek J. J., Hagemeyer J. The long-term effects of Poland's accession to the European Union: A literature review. *Studia Europejskie – Studies in European Affairs*. 2024. Vol. 28(2). P. 89–120. DOI: 10.33067/SE.2.2024.5.
24. Oehler-Şincal I. M. Romania: A Case of Differentiated Integration into the European Union. *Comparative Southeast European Studies*. 2023. Vol. 71(3). P. 333–356. DOI: 10.1515/soeu-2022-0050 .
25. Romania: 2023 Article IV Consultation-Press Release; and Staff Report; IMF Country Report No. 23/395. *IMF eLibrary*. URL: <https://surl.li/ytizqx>.
26. European Commission. Slovakia Progress Report 2023. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/slovakia-progress-report-2023_en.
27. Європейська інтеграція та трансформація публічного врядування в Україні. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2024. URL: <https://lrnu.ua/sites/default/files/2024/pages/27385/iadu-19042024-0905.pdf>
28. Ковальчук М. Чинники, які впливають на інституційну спроможність держави: порівняльний аналіз України та США. *Вісник КНУ. Державне управління*. 2024. DOI: 10.17721/2616-9193.2024/19-5/22.
29. Центр Разумкова. Інституційні основи конкурентоспроможності економіки України на ринку ЄС. 2016. URL: <https://surl.lu/ewakoo>.
30. European Integration of Ukraine: Tool for Internal Reform, Source of Problems or Pass Ticket to EU Membership?. *SSRN Electronic Journal*. 2017. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2983789.
31. Ukraine Facility 2024–2027. *European Commission*. URL: <https://surl.li/rljrqb>.
32. Пульс Угоди. URL: <https://pulse.kmu.gov.ua/>.

References

1. Saienko, Yu., & Lytvynenko, O. (Eds.). (2022). Actual transformations in public policy: national and international dimension. Razumkov Centre. <https://surl.li/thugnw>
2. Centre for Economic Recovery. (2022). Geopolitical and geo-economic changes formed under Russian aggression and renewal of Ukraine's place in the global space. <https://surl.cc/crrc wd>
3. Minfin. Gross Domestic Product (2002–2024). <https://surl.li/oooooua>
4. State Statistics Service of Ukraine. (2024). Export of goods by business entities by number of employees and economic activity types. https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/et_knp_reg/arh_et_knp_u.html
5. Institute of Post-Graduate Education of Taras Shevchenko National University of Kyiv. (2024). Ukraine on the way to the EU: challenges and prospects. <https://surl.li/qfonhv>
6. National Institute for Strategic Studies. (2024). Ukraine's foreign trade in goods: results of 2024. <https://surl.lt/lloxjl>
7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2024. <https://surl.lu/zkxxba>
8. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). Inflation review. Changes in consumer prices. <https://surl.cc/vnimuk>
9. Minfin. (2024). Inflation index (2000–2025). <https://surl.li/zofhda>
10. Minfin. (2025). Ukraine's public debt reached 92% of GDP – Forbes. <https://minfin.com.ua/ua/2025/01/09/143169705/>
11. Minfin. (2024). Execution of Ukraine's state budget. <https://surl.li/ntmssk>
12. National Institute for Strategic Studies. (2024). Energy Strategy of Ukraine until 2035. <https://surl.li/kkbtmw>
13. UA DIASPORA NEWS. (2024). How many Ukrainians remained abroad and who will return: new research. <https://surl.li/ywdzrz>
14. Ministry of Justice. (2023). Roadmap of European integration: adaptation of the *acquis communautaire*. <https://thedigital.gov.ua/projects/yevrointegraciya/roadmap>
15. Khomiak, L., & Yakymiv, I. (2023). European integration of Ukraine: challenges for macroeconomic policy. *Journal of European Economy*, (1). <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/%20ukjee/article/view/1553/0>
16. Morina, E. (2025). Stumbling blocs: Why the EU's future security depends on successful enlargement. European Council on Foreign Relations. <https://surl.li/xtkqjj>
17. Mygal, M. (2024). The EU's Ukraine Facility and the IMF programme: Monitoring Ukraine's implementation of indicators and structural benchmarks. Institute for Analytics and Advocacy. <https://surl.li/ngvlba>
18. Bilokinna, I. (2024). Green economy as a requirement of the time and a basis for successful post-war recovery of the country. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-12>
19. Reuters. (2024). Ukrainian women's startups drive tech sector resilience, offer economic recovery hope. <https://surl.li/qfzyus>
20. National Institute for Strategic Studies. (2025). Digital transformation of Ukraine's economy: March 2025. <https://surl.li/nwvbye>
21. EU4Digital. (2024). The Digital Europe Programme. <https://surl.lu/nzqplo>
22. National Agency of Ukraine for Civil Service. (2023). Experience of EU candidate countries: managing European integration and developing institutional capacity. <https://surl.li/bhesat>
23. Michalek, J. J., & Hagemeyer, J. (2024). The long-term effects of Poland's accession to the European Union: A literature review. *Studia Europejskie – Studies in European Affairs*, 28(2), 89–120. <https://doi.org/10.33067/SE.2.2024.5>

24. Oehler-Şincai, I. M. (2023). Romania: A case of differentiated integration into the European Union. *Comparative Southeast European Studies*, 71(3), 333–356. <https://doi.org/10.1515/soeu-2022-0050>.
25. International Monetary Fund. (2023). Romania: 2023 Article IV Consultation-Press Release; and Staff Report (IMF Country Report No. 23/395). IMF eLibrary. <https://surl.li/ytizqx>.
26. European Commission. (2023). Slovakia Progress Report 2023. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/slovakia-progress-report-2023_en
27. Lviv National Polytechnic University. (2024). European integration and transformation of public governance in Ukraine. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2024/pages/27385/iadu-19042024-0905.pdf>.
28. Kovalchuk, M. (2024). *Factors influencing institutional capacity of the state: Comparative analysis of Ukraine and the USA*. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-5/22>.
29. Razumkov Centre. (2022). Institutional challenges on the path of Ukraine's European integration: Analytical note. <https://surl.lu/ewakoo>.
30. Samokhvalov, V. (2017). European Integration of Ukraine: Tool for Internal Reform, Source of Problems or Pass Ticket to EU Membership? SSRN Electronic Journal. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2983789.
31. European Commission. (2024). Plan for Ukraine Facility 2024–2027. <https://surl.li/rljrqb>.
32. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Pulse of the Agreement. <https://pulse.kmu.gov.ua>.

ON CURRENT CHALLENGES AND ECONOMIC PROSPECTS OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MODERN GEOPOLITICAL REALITIES

Vasyl Zelenko¹, Maria Khomanska²

*Lviv Polytechnic Natsionalny University,
28a Stepan Bandera Str., Lviv, 79013,*

¹e-mail: vasylzelenko@gmail.com; ORCID: 0000-0002-7073-3635

²e-mail: mariia.khomanska.ua.2022@lpnu.ua; ORCID: 0009-0001-6650-1612

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the key challenges and economic prospects of Ukraine's European integration in the context of rapidly evolving geopolitical realities. It focuses on the consequences of Russia's full-scale aggression, disruptions to global supply chains, unstable financial aid, and the complex process of aligning national legislation with the EU *acquis* during wartime. The study draws on macroeconomic data from 2020–2024 and the integration experiences of Poland, Romania, and Slovakia, applying systematic, institutional, and comparative methodologies to assess Ukraine's readiness for EU membership.

Identified structural constraints include persistent inflation, public debt exceeding 90% of GDP at the conflict's peak, labor market imbalances from migration and demographic decline, and growing dependence on international donors. Nevertheless, the article highlights signs of resilience—real GDP recovery, improved trade logistics, digital growth, and deeper involvement in EU initiatives like the Green Deal and Digital Europe.

European integration is framed as a strategic imperative for Ukraine's survival, modernization, and security. The paper emphasizes the role of institutional capacity-building, governance reform, policy coordination, and communication. It also addresses uneven legislative harmonization in key sectors such as energy, environment, transport, and procurement.

Ukraine's emerging role as a security provider, digitalization, renewable energy, CBAM implementation, and export diversification are seen as crucial for recovery. The article concludes with recommendations for more effective integration–coordination platforms, strong institutions, transparent aid use, and citizen engagement.

Keywords: European integration, association agreement with the EU, harmonization of legislation, economic security, russian aggression, foreign trade, investment, Ukraine, European Union.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2024

Прийнята до друку 29.01.2025